

tum fit de actione propter pravum finem intenta seu exercenda, tunc relatio voti ad finem est materia voti, et ita pertinet ad modum peccandi declarandum capite sequenti. Hic ergo sermo est, quando votum ipsum fit ex pravo motivo; et ita evidens est assertio, quia prava intentio corrumpit actum de se bonum, et illum malum reddit, ut ex 1. 2 suppono; idem ergo est in actu vovendi. Insurgit vero quæstio, an tunc in illo voto duplex sit malitia, una illius speciei, cuius est pravus finis; alia contra voti religionem. Quæ dubitatio licet in omni actu ex genere suo bono, et malo ex pravo fine, locum habeat, speciale rationem dubitandi in præsenti habere videtur propter reverentiam debitam Deo, cui votum fit. Videtur enim esse irreverentia Dei illi aliquid promittere, intendendo pravum finem, et abutendo voto, quod ad ejus cultum referendum est, tanquam medio ad pravum finem consequendum. Et ita profecto censeo esse in tali modo vovendi malitiam irreligiositatis præter malitiam propriam pravæ intentionis, ut vanæ gloriæ, vel ambitionis, aut vitii similis.

9. *Malitia contra religionem, que est in votante pravo fine, venialis est.* — Addo vero illam malitiam, quæ specialiter est contra religionem, veniale videri, etiam si contingat, intentionem talis finis in sua specie esse peccatum mortale. Ut si quis profitetur religionem militarem intentione indigne obtinendi dignitates, vel captandi majorem libertatem, peccabit quidem mortaliter in ea intentione contra justitiam; tamen contra religionem in male vovendo non videtur speciale malitiam mortalem committere specie distinctam, quia supponimus fideliter promittere animo servandi quæ promittit, quæ per se honesta sunt, et honeste postea fieri possunt. Unde prava illa intentio in ordine ad cultum Dei non videatur gravem injuriam continere, nisi contingat pravam intentionem in vovendo esse contrariam obligationi voti, ut si quis, vovendo solemniter castitatem, intenderet habere maiorem libertatem et commoditatem ad luxurianum. Illa enim intentio redundaret in voti infidelitatem animo et proposito conceptam, et ex hac parte esset peccatum mortale, ut jam dictum est. Præcise vero spectatodo habitudinem ad finem pravum, et malitiam irreligiositatis inde resultantem, illa venialis est; actus vero absolute consideratus erit peccatum mortale, aut veniale pro qualitate intentionis. Nam si in fine fuerit gravis turpitudo, erit

peccatum mortale; si levis, erit veniale, ut per se notum est. Poterat autem hic quæri an finis temporalis, et inferioris ordinis, quamvis non malus, sit pravus in ordine ad votum, propter illum emitendum. Sed hoc in lib. 2 satis explicatum est.

CAPUT II.

QUALE PECCATUM SIT VOVERE MATERIAM DEO INDIGNAM?

1. *Semper esse peccatum vorere Deo materiam incapacem obligationis.* — Possumus in hac quæstione generalem regulam constituere, semper esse peccatum vorere Deo materiam incapacem obligationis voti, nisi inadvertentia vel ignorantia excusat. Probatur primo, quia actus ille est imprudens et irrationalis, quia ut minimum est otiosus et inutilis. Secundo, est contra reverentiam Deo debitam, quia offertur ei aliquid quod ei placere non potest, quod est illi quodammodo illudere. Tertio, censeri potest, tale votum superstitiosus cultus; nam per illud res inepta ad divinum cultum, ad Deum honorandum usurpatur.

2. *Primum corollarium: peccatum est vorere aliquid quod nequit impleri.* — Ex qua regula sequitur primo, esse peccatum vorere aliquid quod impleri non potest. Sumitur ex D. Thoma, d. q. 88, art. 2, quatenus dicit stultum esse vorere id, quod est necessarium esse vel non esse. Quod enim impleri non potest, necessarium est non esse, ac subinde impossibile est esse; ergo stulte voretur; ergo non sine peccato voretur. Idem sumitur ex eod., q. 89, art. 7, ubi docet esse peccatum jurare facere aliquid, quod previdetur fieri non posse; eadem autem ratio est de voto. Tradunt etiam Navar., c. 12, n. 38; et Angel., *Votum*, 2, n. 9. Ratio clara est ex proposita regula, et rationes pro illa factæ possunt hic applicari.

3. *Veniale esse vorere quod nequit impleri, si votum fiat bona fide.* — Sed hoc peccatum mortale est aut veniale? Navarrus enim supra abstracte loquitur, et rem amplius non declarat; Angelus autem dicit esse peccatum mortale, nisi ignorantia seu existimatio de potestate implendi excusat, vel nisi aliqua conditio possibilis subintelligatur, qua subsistente, votum servari posset; nam, licet postea non subsistat, et ideo votum impleri non possit, votum ipsum potuit fieri sine peccato, vel

nullo, si probabilis fuit existimatio; vel saltem sine mortali, si imprudenter factum est votum. Dico tamen, si bona fide quis voeat, et sub ratione ac intentione honesta, raro in hoc committi peccatum mortale. Quia fieri non potest ut quis ex animo voeat facere, quod scit non posse facere. In quo est notanda differentia inter votum, et juramentum; nam facile potest quis jurare ex animo, et ex absoluta intentione jurandi, quamvis sciat sibi non fore possibile id facere, quia potest quis scienter jurare falsum; nam velle sic jurare, non est velle aliquid impossibile. Non sic autem est de voto, quia non potest quis efficaciter velle facere impossibile, aut se obligare ad impossibile; et ideo non potest vere et ex animo vorere id, quod novit esse impossibile. Unde si sic voeat, erit fictum votum, et sine animo se obligandi, quæ est culpa alterius rationis, de qua supra dictum est. Solum ergo accidere potest ut aliquis sic voeat cogitans sibi esse possibile, quod re vera non est, et tunc quamvis hæc cogitatio sit ex levitate animi concepta vel ex ignorantia voluntaria, non videtur gravis malitia, quando alioquin bona est intentio; quia ille error non videtur redundare in gravem Dei injuriam, nec in detrimentum proximi. Et ideo nisi interveniat contemptus vel scandalum, aut periculum alterius documenti, non videtur hæc esse materia peccati mortalis.

4. *Secundum corollarium: vorere actum moraliter malum, peccatum est.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Secundo sequitur esse peccatum vorere aliquem actum moraliter malum. Probatur ex regula posita, et rationibus ejus. Et ita in hoc convenient omnes. Intelligitur autem, quando id voretur cognita malitia actus: nam si actus putetur honestus, jam votum ex intentione vorantis non est de turpi, sed de honesta. Et quamvis materialiter sit de re prava, excusari poterit ratione ignorantiae, vel omnino, si ignorantia sit probabilis aut naturalis inadvertentia, vel saltem quoad gravitatem mortalem propter rationem proxime factam, nisi temere procedatur ad executionem actus mali promissi sine majori examine et diligentia; nam tunc crescat peccatum juxta gravitatem actus, ut mox explocabimus. Dices: quomodo potest quis ex animo velle vorere id quod scit esse malum, nam in ordine ad voti obligationem tam impossibile est objectum pravum, quam quod absolute est impossibile? Respondetur: ubi est impossibilitas facti, et illa cognoscitur,

simpliciter est impossibile velle efficaciter illud promittere intentione se obligandi; at vero ubi tantum est malitia facti, etiamsi cognoscatur, potest factum promitti absoluta intentione, quia opus malum potest absoluta voluntate intendi, et similiter obligatio ejus, ut patet de promissione ad hominem facta. Multi autem sunt adeo stolidi, ut non distinguant inter Deum et homines, et ideo ita promittunt Deo malum opus, ac si homini promitterent; qui etiam cogitare possunt posse de facto se obligare tali promissione, et maxime si apparent bona intentione tale opus malum promittant.

5. *Quam grave sit actum moraliter malum vorere.* — Superest vero explicandum quanta sit hujus peccati gravitas. In quo distinguendum est an votum fiat de peccato mortali committendo, vel de veniali. De primo, fatentur omnes esse peccatum mortale speciale contra religionem, illud vorere. Probatur, quia illa non est promissio, sed gravis comminatio, quæ Deo fit, ut ait divus Thomas, dicto articulo secundo. Nam promissio est de aliquo bono ejus, cui fit; comminatio autem est de malo; peccatum autem mortale non est bonum Dei, sed magna injuria; ergo vorere Deo tale peccatum, est comminari illi gravem injuriam, quæ comminatio non minor injuria est. Secundo, quia si tale votum ut promissio spectetur, continet aliunde majorem injuriam; nam promittens eo ipso profitetur gratum esse promissario id quod illi promittit; ergo qui sic voret, profitetur placere Deo peccatum mortale; hæc autem grandis blasphemia est. Tertio, qui sic promittit, vel habet animum implendi, et sic jam peccat mortaliter, non solum quia habet propositum peccandi mortaliter, sed etiam quia illud habet tanquam necessarium ad bene vovendum Deo. Et sic qui promittit Deo vindicari de inimico, occidendo illum, et cum tali intentione, malitiam gravem homicidii et irreligiositatis committit. At si voreat sine intentione faciendi, excusatur quidem ab homicidio; nihilominus tamen non excusatur a culpa ex suo genere gravi. Quanquam oppositum doceat Angl., q. de Voto, art. 1, dist. 11, cap. 1, ubi ex sententia Viet. (ut ipse refert), ait non peccare mortaliter eum, qui sic voret sine proposito implendi, quia voluntatem peccandi non habet, sed venialiter tantum, quia tale votum est otiosum. Sed illa ratio solum probat illud peccatum non esse mortale in propria materia actus promissi. At contra religionem vide-

tur esse mortale ex dupli capite: nam et est infidelis, et stulta promissio Deo facta in materia gravi.

6. *Aliorum limitatio.* — *Soto.* — Magis apparet limitatio esset, si diceretur tale votum, factum flete et sine intentione se obligandi, esse tantum veniale. Et fortasse in hoc sensu locutus est *Victor.*, et indicat *Soto*, d. art. 3, sic enim ait: *Peccatum est mortale, etiamsi non fiat cum proposito implendi votum, dummodo adsit intentio votantis; hanc ergo requirit ut conditionem necessariam; ergo si haec etiam desit, non erit peccatum mortale.* Et patet simili ratione, quia tunc nec facto, neque intentione promittit; ergo nec malitiam mortalem committit. Unde consequenter sequitur, si quis vovet animo faciendo, non tamen se obligandi, peccare quidem mortaliter in illa specie malitiae, in qua est factum promissum, non tamen malitia talis voti, quia non habet propositum faciendo.

7. *Qui vovet actum malum, etiam sine animo implendi, sacrilegium committit.* — Mihi tamen videtur etiam in eo casu peccari malitia iniquae promissionis et sacrilegii contra Deum. Patet, quia sic vovere, etiam sine animo faciendo et promittendo, peccatum sacrilegii est; est enim actus inordinatus, non tantum propter mendacium, sed etiam propter irreverentiam in Deum. Quia licet ille non velit vere promittere, vult tamen exterius promittere, vel potius comminari Deo tale malum, quod sine dubio est contra reverentiam Deo debitam. Unde etiam ulterius mihi verisimilior est, illud ex gravitate materiae esse peccatum mortale, non solum ratione scandali, quod regulariter intervenit, sed etiam ratione injuriae divinae, quae ibi esse videtur per modum ejusdem blasphemiae. Qui enim in Deum blasphemus est, ut mortaliter peccet, non oportet ut proferat verba blasphemiae ex desiderio aut voluntate inferendi aut optandi Deo aliquod malum, sed satis est velle proferre verba quae hoc indicent; sic ergo in praesenti. Item comminari grave malum regi, etiam sine animo faciendo aut se obligandi, censetur moraliter gravis injuria, saltem propter verborum temeritatem et contumeliam; ergo a fortiori idem judicandum est respectu Dei: nam haec promissio de peccato mortali potius est comminatio gravis mali contra Deum, et ideo seclusa etiam voluntate faciendo et se obligandi, sola voluntas preferendi talia verba gravis blasphemia mihi esse videtur.

8. *An qui vovet peccatum veniale mortaliter peccet?* — An vero idem dicendum sit, quando materia voti est tantum veniale peccatum, dissensio est inter autores. Nam *Sotus* supra dicit, tale votum non esse peccatum mortale, sed veniale. Idem tenet *Navar.*, cap. 12, n. 28 et 34. Indicat *Sylvest.*, verb. *Votum*, 1, q. 4, nam praeceps ait, vovere malum tunc esse peccatum mortale, quando malum illud, quod vovetur, est mortale peccatum, et aequipar illud juramento, de quo dixerat, verb. *Juramentum*, 2, quæstione septima, juramentum de peccato veniali solum esse peccatum veniale. Idem tenet *Anton.*, 2 p., tit. 10, cap. 4, § 4. Ratio est, quia talis materia etiam respectu religionis est levis. Item, quia implere tale votum non est nisi veniale peccatum; ergo neque facere. Tertio, quia jurare facere aliquid peccatum veniale, non est nisi venialis culpa.

9. *Cajetani opinio asserentis mortale esse vovere Deo veniale.* — *Nihilominus Cajetanus*, verb. *Votum*, oppositum sentit; ait enim, si aliquis sic vovens cognoscet et advertat quid faciat (nimurum, quod attribuit Deo acceptare simile votum), peccare mortaliter, quia sciens et videns attribuit Deo quod ei non convenit; quod spectat ad speciem blasphemiae. Unde juxta sententiam hanc licet peccatum veniale in propria specie, et ut faciendum, sit quid leve, tamen ut offerendum Deo in cultum per votum, censetur materia gravis in specie irreligiositatis, et ideo tale votum, per se loquendo, est peccatum mortale, nisi per ignorantiam vel inadvertentiam excusatetur. Quæ sententia inde maxime confirmatur, quod rationes contrarie sententiae leves sunt. Nam in prima sumitur quod probandum est, scilicet, banc materiam esse levem. Quod si ex levitate actus in una specie colligatur levitas materiae in ordine ad aliam speciem peccati, nulla est consecutio, quia affirmare mendacium officiosum placere Deo, gravius peccatum est, quam ipsum mendacium dicere. Unde mendacium, quod secundum se quid leve est, respectu talis assertionis est gravis materia; ergo similiter idem mendacium esse poterit gravis materia respectu promissionis; nam in actu exercito est veluti quædam assertio per ipsum factum, quod talis culpa placeat Deo.

10. Unde etiam secunda ratio non urget; dupliceiter enim fieri potest tale peccatum promissum: uno modo quasi materialiter, solum quatenus talis actus est, et sic verum est, esse tantum peccatum veniale; alio modo potest

fieri formaliter, id est, intentione cultus, et propter implendam promissionem Deo factam, et sic falsum est quod assumitur; nam sic implere illud votum peccatum mortale est, quia est opere ipso profiteri Deum coli peccatis, et obligare hominem ad peccatum faciendum. Unde retrorquetur argumentum, nam implere promissionem illam ex voto peccatum mortale est; ergo multo magis vovere.

11. Et simili modo putant aliqui, tertium argumentum esse retrorquendum; nam juramentum mentiendi jocose, vel aliud simile peccatum veniale committendi, peccatum mortale est. Sed de juramento contrarium censimus supra de illo disputando. Potestque facile diversa ratio assignari: nam in juramento promissorio materia jurata non offeratur in cultum Dei, sed Deus adducitur in testimonium veritatis, in quo non involvitur gravis irreverentia in Deum, quia veritas, etiamsi sit in materia mala, per se testificabilis est (ut sic dicam), neque est contra bonitatem divinam illum testificari; quia non propterea censetur illum approbare. At vero per votum materia ipsa offertur Deo in cultum ejus, et tanquam illi gratum, et ideo semper videtur esse gravis blasphemia offerre Deo aliquod malum morale, etiam minimum; quia ex vi et genere talis actionis tribuitur Deo, ut illum gratum.

12. *Aliorum responsio.* — Dicunt aliqui, etiamsi sit blasphemia, posse esse veniale ex levitate materiae. Sed imprimis verius est nunquam peccatum blasphemia esse veniale ex levitate materiae, ut tract. 3 diximus, et significat *D. Thomas*, 2, 2, q. 13, art. 2, ad 3. Et deinde in praesenti talis materia non potest levius censeri; nam directe opponitur summæ bonitati Dei, quia si vel minima malitia illi esset placita, non esset summe bonus. Simili enim ratione probatur, jurare mendacium minimum esse peccatum mortale, quia si Deus minimum mendacium sua auctoritate testaretur, non esset summa veritas, et ideo sic jurans, quantum est de se, infallibilem Dei veritatem destruit; non minus autem repugnat divinæ bonitati acceptare promissionem de peccato etiam minimo. Est ergo hoc (ut opinor) peccatum mortale ex vi materiae.

13. *Quando sit solum veniale vovere Deo actum veniale?* — Poterit autem hoc peccatum esse veniale ex surreptione, et naturali inconsideratione, qua vel aliquis non advertit id quod facit, an Deo promittat, neque; vel

saltem non advertit per promissionem illam significari tale opus esse gratum Deo, sicut etiam de blasphemia in genere docet *D. Thomas* in loco proxime citato. Multi etiam excusarentur, quia indiscretè proferunt similia verba: *Promitto Deo me facturum hoc vel illud*: nullam enim intentionem habent divini cultus, nec promittendi Deo, sed vel comminandi, vel promittendi alteri, vel explicandi suam voluntatem. Nominant autem Deum, ut fidem concilient dictis suis, unde magis adducunt illum ut testem, quam ut personam cui fit promissio. Sicut quando sponsus solet his verbis uti: *Promitto Deo te in uxorem ducere*, non vovet Deo, sed promittit homini coram Deo. Hæc autem promissio et obligatio ad hominem, etiamsi sit de peccato veniali, potest esse culpa venialis; securus vero est quando re vera promissio fit Deo, propter rationem factam.

14. *Tertium corollarium: promittere Deo rem indifferentem peccatum est, licet sit tantum veniale.* — Tertio principaliter sequitur ex dictis, promittere Deo rem indifferentem, peccatum esse, licet per se non videatur plus quam veniale. Prior pars constat ex regula posita, quia illa est materia indebita. Posterior autem communis esse videtur, et probatur, quia, licet haec materia non sit apta voto, non est tamen directe injuriosa et contumeliosa Deo. Nam, ut supra dicebam, qui vovet actum indifferentem, non vovet positive actum illum facere sine bono fine; jam enim illud non esset votum de actu indifferenti, sed de actu malo et otioso, et de illo judicandum esset juxta duas praecedentes illationes. Qui ergo vovet actum indifferentem, tantum negative se habet circa finem, et ita non est adeo injurious, et contumeliosus in Deum, quia non profitetur aliquid per se contrarium bonitati divinae: nam Deus potest esse auctor actus indifferentis, et velle illum. Solum ergo deficit, quia promittit rem inutilem, vel quia in promittendo omittit bonum finem, quem debuisse adhibere, ut promissio esset valida; hic autem defectus levius est ex levitate materiae, neque contra hoc occurrit obiectio alicuius momenti.

15. *Quartum corollarium: vovere directe non ingredi religionem, aut non sequi similia consilia, peccatum est.* — Quarto principaliter infertur ex eodem fundamento, esse peccatum vovere directe non ingredi religionem, aut non sequi similia Dei consilia. Patet, quia illa etiam materia est inepta, et non parum injuriæ.

riosa Deo, quia offertur illi, quod ei displicet; imo de hoc solet esse gravior quæstio, an tale peccatum mortale sit. Multi enim sentiunt esse tantum veniale peccatum, quia illa materia est quasi indifferens, unde licet vanum sit tale votum, non tamen attribuit Deo aliquid directe repugnans bonitati aut veritati ejus; supponimus enim non voveri omissionem illum sub aliqua ratione mali, sed potius boni, licet non melioris. Excipiuntur autem duo causas. Prior est, si quis voveat nunquam facere opus consilii, etiamsi, occurrat occasio in qua possit esse sub præcepto: ut si quis voveret non mutuare, aut non dare elemosynam etiam in articulo necessitatibus. Sed hoc licet verum sit, non est exceptio, quia tale votum jam non tantum est de omissione consilii, sed etiam de omissione præcepti. Altera exceptio est, si tale votum fiat gratia displicendi auctori talium consiliorum, ut loquitur Navar., d. c. 42, n. 19; et idem fere habet Cajet., d. art. 2. Quod censeo esse verum, id tamen universale est in omni materia peccati venialis: nam si quis diceret mendacium levissimum ex directa intentione displicendi Deo, peccaret mortaliter, quia talis intentio continet directe odium vel formalem contemptum Dei, ac subinde magnam inordinatem voluntatis erga ipsum. Hæc ergo exceptio generalis est, et adeo rara, ut vix in homine viatore possit habere locum, maxime cum votum fieri soleat ad placendum ei cui fit promissio.

16. *Aliorum exceptio.* — *Evasio.* — *Ocluditur.* — Et ideo alii potius excipiunt causam, in quo talis materia offeratur Deo per votum tamquam illi placita; nam si hoc animo fieret tale votum ex industria, esset peccatum mortale, quia blasphemiam contineret: quod sentit Cajetanus, d. art. 2. Hæc vero exceptio destruit positionem; nam si materia non offeratur Deo ut placens illi, non est votum. Nam de ratione voti est, ut sit promissio; de ratione autem promissionis est, ut promittatur res placens ei cui fit promissio; alias non est promissio, sed comminatio, ut D. Thomas dixit. Item si non promittitur Deo, ut placens Deo, ergo promittitur ei, licet ei displiceat: hæc autem est major blasphemia. Dices: potest promitti sine advertentia, an placeat vel displiceat. Sed contra; nam tunc vel non est votum, nisi voce tantum, vel si sit, per se habet gravem malitiam, solumque propter inadvertentiam excusat. Dico ergo, etiamsi voveatur ut placens Deo, non esse mortale, quia non

est necesse offerri ut magis placens, quod involvet hæresim, sed satis est ut offeratur tanquam aliquo modo placens. Fateor tamen hoc non posse contingere sine aliqua falsa opinione, vel circa materiam, vel circa ipsum votum, existimando esse posse Deo acceptum. Tamen hic error humanus est, et licet sit ex ignorantia culpabili, non continent blasphemiam aut contemptum, et ideo per se non sufficit ad mortalem culpm.

CAPUT III.

UTRUM AGERE CONTRA VOTI OBLIGATIONEM SIT PECCATUM, ET QUAM HABEAT MALITIAM?

1. *Prima assertio: violare votum, intrinsece malum est et peccatum.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Dico primo: violare votum rumpendo obligationem ejus, intrinsece malum est et peccatum. Conclusio est certa et de fide, nam habetur expresse in Scriptura, Deut. 23: *Cum votum voveris Domino Deo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus; et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Et satis idem probant verba illa Eccl. 5: *Displacet enim illi infidelis et stulta promissio;* quod enim Deo displicet, malum est, et in actu morali peccatum est. Item verbum illud reddite, Psalm. 75, verbum præcepti est, ut sæpe dictum est; ergo non implere illud, peccatum est. Denique ex dictis libro præcedenti, capite primo, constat ratio hujus veritatis, quia votum inducit obligationem in conscientia; ergo contra conscientiam est non implere illam obligationem; ergo est peccatum. Dices: peccatum est dictum vel factum contra legem Dei; sed votum non est lex Dei, sed hominis voventis; ergo agere contra votum non est peccatum. Respondet negando consequiam, quia agendo contra votum agitur contra legem Dei. Votum enim non est propria lex, ut supra explicui, sed promissio: facta autem promissione, lex divina et naturalis obligat ad illam observandam, quia jam hoc pertinet ad reverentiam Dei, quod totum in illo Deuteronom. loco satis explicatur.

2. *Secunda assertio: in quo consistat malitia peccati contra votum.* — Dico secundo: malitia hujus peccati unica est per se loquendo, et formaliter consistit in perfidia, seu infideliitate ad Deum, quæ mendacium et sacrilegium quodammodo virtute continet. Hæc assertio ponitur ad explicandam qualitatem, et quasi speciem hujus malitiae. Nam primo videri po-

test hoc peccatum esse mendacium, quia dum non impletur Deo promissum, falsa fit assertio inclusa in promissione Deo facta. Secundo videtur esse hoc peccatum sacrilegii, quia res Deo dicata per votum irreverenter tractatur. Tertio est ibi peccatum perfidiae, quia promissio non impletur. Nihilominus tamen verum est malitiam hujus peccati esse tantum unam, et illam esse proprie ac formaliter malitiam infidelitatis contra Deum, licet secundum quamdam eminentiam deformitatem sacrilegii et mendacii involvat. De qua assertione dixi multa superiori volumine, tract. 3, l. 3, c. 3, a principio, et ideo hic breviter explicatur ex dictis libro præcedenti, c. 1; ibi enim ostensum est obligationem voti esse fidelitatis ad Deum; ergo in transgressione est privatio illius honestatis debitæ, quæ est infidelitas, seu perfidia. Quod satis declaravit Paulus, 1 Tim. 5, dicens: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quæ verba ita omnes exponunt, et ita in hac parte consentiunt in hac materia D. Thomas, et omnes. Potestque confirmari, tum ex dictis in d. c. 3, tum quia inter homines non implere promissum quædam infidelitas est; ergo et in ordine ad Deum. Quod vero in tali peccato non sit alia malitia, patet, quia in voto non est nisi una honestas et una obligation; privatio autem servat proportionem ad habitum. Et hoc amplius patebit, respondendo ad duo prima argumenta.

3. *Fit satis oppositis argumentis.* — *I. stantia.* — *Solvitur.* — Ad primum ergo negatur, transgressionem promissionis esse mendacium, ut in præcedenti tractatu, libr. 3, c. 16, ostendi, tum auctoritate D. Thomæ, tum ratione. Et breviter nunc declaratur: nam qui non implet votum, nihil affirmat vel negat; ergo non potest proprie mentiri. Solum ergo dici potest esse in causa, ut non sit verum, quod prius promittendo dixit; hoc autem non est proprie aut formaliter mentiri, ut constat; non est ergo in illa omissione malitia mendacii. Dices, eo ipso quod ille tenetur vitare ne prior assertio falsa fuerit, ei imputatur malitia mendacii. Respondet negando absolute assumptum, quia ibi numquam invenitur propria malitia mendacii quæ imputetur; sed solum invenitur defectus veritatis quasi materialis, et a principio non intentus, qui propterea non imputatur, nisi juxta obligationem, quæ est ad vitandum talis defectum. In præsenti autem obligatio videnti hunc defectum tota est ex virtute religionis, et ideo defectus ille veritatis solum im-

putatur ratione divinæ irreverentiae, quæ in talia perfidia invenitur. Denique supra ostensum est obligationem servandi veritatem in tali actu solum esse genericam, et contrahi ex obligatione reddendi Deo debitum cultum in promissis servandis; ergo defectus ille veritatis non est specialis malitia mendacii, sed solum per modum circumstantiæ genericæ inclusæ in tali peccato. Et sic potest intelligi illud 5: *Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Quamvis probable sit, in eo facto, præter transgressionem voti, commissum esse proprium et formale mendacium, affirmando tanti fuisse venditum agrum, intentione negligandi pluris fuisse venditum. Quod mendacium non negatur fuisse hominibus dictum ullo modo; nam constat, Petro fuisse dictum, sed sensus est, fuisse mendacium non mere politicum, sed irreligious, quia fuit ad transgressionem voti committendam ordinatum.

4. *Fractio voti secundum se non habet propriam malitiam sacrilegii.* — Ad secundum, nego fractionem voti per se spectatam esse propriam malitiam sacrilegii, prout est species distincta ab aliis malitiis contra religionem. Quod late probavi in d. c. 3; nunc solum addo duo. Et imprimis expendo quod dicitur in l. 2, ff. de Pollicitationibus: *Votum personam vorantem, non rem, quæ vovetur, obligat;* et quasi pro ratione additur: *R's enim, quæ vovetur, soluta quidem liberat vota, ipsa tamen sacra non efficitur.* Si ergo res promissa Deo per votum sacra non efficitur, non erit sacrilegium materia in fractione voti, quia sacrilegium, proprie et specific sumptum, circa rem sacram versatur, non immediate circa Deum ipsum. Non omittam tamen adverte, Alexandrum, in additione 1 ad Bartol. super dictam leg. 2, dicere legem illam non habere locum de jure canonico, et citat Glossam, quam dicit notabilem, in c. Mulier, 23, quæst. 2. Sed in ea quæst. nullum est c. Mulier, nec in tota illa quæstione Glossa tractat de hac materia, neque etiam in c. Mulier, 22, q. 2. Nec in c. Mulier, 1, vel 2, 33, q. 5, neque in ullo alio. Neque etiam invenio canonem cui lex illa quoad prædicta verba repugnet. Nam, licet ubi non solum votum simplex, sed etiam specialis consecratio interponitur, res vel persona sacra fiat secundum canones, non tamen inventur in canonibus, quod per solum votum simplex res efficiatur sacra

5. Imo hinc sumo alteram confirmationem, quia inter res sacras in infimo ordine constituantur bona ecclesiastica, quæ actu sunt sub